

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Amálie Jurášková

Formy a lhůty pro podávání daňového přiznání k daním z příjmů

Bakalářská práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Formy a lhůty pro podávání daní z příjmů vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 75 890 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 11. června 2024

Amálie Jurášková

Obsah

Úvod	4
1. Daňové právo	6
1.1 Pojmy daňového práva	6
1.2 Prameny daňového práva	9
2. Podání daňového přiznání	12
2.1 Daňové řízení	12
2.2 Daňové přiznání	14
2.3 Osoby zúčastněné na správě daní a správce daně.....	15
2.4 Lhůty pro podání daňového přiznání k daním z příjmů	18
2.5 Formy podání daňového přiznání k daním z příjmů	22
2.6 Nejčastěji využívaná forma podávání daňového přiznání	25
3. Efektivita podání daňového přiznání	28
3.1 SWOT analýza	29
4. Právní úpravy v souvislosti s pandemií Covid-19	33
4.1 Úpravy v právní úpravě v souvislosti s pandemií Covid-19	33
4.2 Vliv pandemie Covid-19 na lhůty pro podávání daňového přiznání k daním z příjmů v letech 2020 a 2021	33
4.3 Jednalo se o právní úpravy jednorázové nebo byly zachovány?	35
Závěr.....	37
Seznam zdrojů.....	39
Seznam grafů	42

Úvod

Předmětem této bakalářské práce jsou formy a lhůty pro podávání daňového přiznání daním z příjmů. Práce bude zkoumat problematiku daňových přiznání k dani z příjmů fyzických a právnických osob, analyzovat formy podání daňového přiznání, související lhůty a zhodnotí efektivitu těchto procesů. Část práce bude pojednávat o lhůtách pro podávání daňového přiznání se zaměřením na změny, které byly zavedeny v důsledku situace s onemocněním Covid-19 v letech 2020 a 2021.

Zvolené téma je zajímavé z důvodu získání praktických znalostí v oblasti daňového práva, neboť je nedílnou součástí nejen pracovního života v České republice. Toto téma je důležité, protože pandemie Covid-19 významně ovlivnila daňovou správu a vedla k řadě změn. Doba za pandemie Covid-19 byla často zmatená a nepřehledná, proto jsem se rozhodla prostřednictvím této práce vytvořit přehledný souhrn vybraných skutečností této doby v oblasti daňového práva.

Hlavním cílem bakalářské práce je vytvořit přehled významných změn a úprav lhůt založených na analýze právní úpravy daňového přiznání k dani z příjmů, která byla platná v letech 2020 a 2021 za situace onemocnění Covid-19 a porovnat efektivitu těchto opatření s předchozími úpravami. Stěžejním bodem práce je zhodnocení efektivit forem podání daňového přiznání k daním z příjmů.

Hlavní výzkumnou otázkou je jaké jsou nejčastěji využívané formy podávání daňového přiznání. Dále budou zodpovězeny otázky, jaká právní úprava napomáhá k efektivnějšímu podávání daňového přiznání k daním z příjmů, jak ovlivnila pandemie Covid-19 lhůty pro podávání daňového přiznání k daním z příjmů v letech 2020 a v 2021 a zdali jsou provedené změny v souvislosti s pandemií jednorázové nebo byly zachovány.

V bakalářské práci bude použita metoda analýzy právních předpisů týkajících se správy daní v České republice. Pomocí SWOT analýzy budou posouzeny silné stránky, slabé stránky, hrozby a příležitosti při podávání daňového přiznání. V této práci budou také využity metody pozorování a vědeckého popisu. Metoda pozorování bude použita k systematickému sledování využití forem pro podání daňového přiznání, s cílem zjistit nejčastěji využívanou formu podání.

Při zpracování tématu bude vycházeno ze zákonů a to např. ze zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, v platném znění, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění, a další, jejichž přehled bude v jedné z kapitol této práce. Vzhledem k tématu práce bude nutné vycházet také ze sekundárních zdrojů dat. Proto bude čerpáno z veřejně dostupných zdrojů – webových

stránek, katalogů knihoven, odborných publikacích, odborných článků, stanovisek soudní judikatury a z dat dostupné statistiky. Práce bude zpracována na základě právní úpravy platné a účinné k 1. lednu 2024, které se vztahují k tématu této práce.

Bakalářská práce bude členěna do několika kapitol. První kapitola se bude věnovat oblasti daňového práva, základním pojmům daňového práva souvisejících s tématem této práce a také budou představeny právní základy daňového práva a daňového přiznání. Druhá kapitola bude zaměřena na podávání daňového přiznání. Vysvětlen bude pojem daňové přiznání, kdo jej podává, jakou formou je přiznání podáno a kdy tak musí být učiněno. Také bude zodpovězena výzkumná otázka, a to jaká je nejčastěji využívaná forma daňového přiznání. Ve třetí kapitole bude rozebrána efektivita podávání daňového přiznání pomocí SWOT analýzy. Čtvrtá kapitola bude zaměřena na právní úpravu v souvislosti s pandemií Covid-19, jakožto i na zodpovězení otázek, zda mělo toto onemocnění vliv na lhůty pro podávání daňového přiznání k daním z příjmů v letech 2020 a 2021 a zda byly právní úpravy jednorázové nebo byly zachovány.

1. Daňové právo

1.1 Pojmy daňového práva

Veřejná správa je charakterizována jako správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu realizovaná jako projev výkonné moc prostřednictvím státu a veřejnoprávních subjektů ve veřejném zájmu.¹ Jedním z nich je i správa daní. Správou daní, dle ustanovení zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, rozumíme právo činit opatření potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění daňové povinnosti zaplatit poplatek či provést nějaký jiný odvod nebo zálohu na takovou platbu. Takováto platba, odvod či záloha jsou příjmem státního rozpočtu, rozpočtu územního samosprávného celku nebo státního fondu.

Za cíl správy daní je považováno správné zjištění a stanovení daně a zabezpečení jejich úhrady ve stanovené lhůtě. Základním prvkem pro správné zjištění a stanovení daně je daňové přiznání, hlášení nebo vyúčtování a dodatečné daňové přiznání, následné hlášení nebo dodatečné vyúčtování podané daňovým subjektem.

Daňový proces zastřešuje pojmy správa daní a daňové řízení. Jedná se o nejširší pojem, který překračuje rámec úpravy v daňovém řádu. Je v něm zahrnut nejen daňový řád a všechna řízení, ale i dílčí nebo nesouvisející řízení s účelem správy daní (např. vydávání závazného posouzení) a postupy (např. doručování), které jsou upraveny daňovým řádem. Zahrnuje rovněž postupy všech účastníků daňových vztahů, jako jsou např. postupy mezi poplatníkem a plátcem v rámci jedné daně. Nikoli jen vztahu poplatníka a správce daně. Termín „daňový proces“ není příliš používán ani není přesně v odborné literatuře definován, lze jej však interpretačně dovodit z obsahu kapitol.

Základem k pochopení problematiky daňového práva je znalost daňové soustavy. Daňovou soustavu si můžeme představit jako souhrn daní, poplatků a jiných podobných plnění vybíraných v určitém státě a v určitém čase. V daňové soustavě jsou zahrnuty všechny daně, jedná se například o daně z příjmů, daň z přidané hodnoty, daně spotřební, daně energetické, daň z nemovitých věcí, daň silniční, správní, soudní, místní a ostatní poplatky, cla a další. Tyto daně jsou jednotlivě upraveny daňovými zákony, tak aby byl dodržen požadavek čl. 11 odst. 5

¹ PRŮCHA, Petr. Základní pojmy a instituty správního práva. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 420 s., ISBN 80-210-2002-4, s. 349-350

Listiny základních práv a svobod, podle nějž lze daně a poplatky ukládat jen na základě zákona.²

Od daňové soustavy je nutné správně odlišit pojem daňový systém, protože představuje pojem širší než daňová soustava. Pojem daňový systém v sobě zahrnuje daňovou soustavu a také systém institucí, které zabezpečují správu daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, jejich ustanovení a placení. Součástí je také systém nástrojů, metod a pracovních postupů, které tyto instituce uplatňují ve vztahu k daňovým subjektům, popř. vůči dalším osobám.³ Kvalitu daňové soustavy zajišťuje dodržování zásad daňové politiky. Mezi tyto zásady je možné zařadit hlavně jistotu, jednoduchost, horizontální a vertikální spravedlnost, platební schopnost, neutralitu, úspornost, stabilitu a předvídatelnost, jejich popis ale není cílem této bakalářské práce.⁴

Za hlavní pojem daňového práva můžeme považovat daň a její vymezení. Daň definuje zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád v § 2 odst. 3, kdy se pro účely tohoto zákona za daň považuje: „peněžité plnění, které zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek, peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle tohoto zákona a peněžité plnění v rámci dělené správy.“⁵ Daň lze také teoreticky definovat jako povinnou, nenávratnou, zákonem určenou platbu do veřejného rozpočtu. Jedná se o platbu neúčelovou a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností.⁶

Základním způsobem klasifikace daní je rozdělení na daně přímé a daně nepřímé. Mezi daně přímé řadíme: daň z příjmu a daň majetkovou. Daň z příjmů je daň z příjmů fyzických osob, nebo daň z příjmu právnických osob. Daň majetková je silniční daň a daň z nemovitých věcí. Nepřímé daně jsou daň z přidané hodnoty (DPH), clo, ekologická a spotřební. Ekologická daň je daň z elektřiny, z pevných paliv a ze zemního plynu a některých dalších plynů. Spotřební daň je vybírána např. z piva, pohonných hmot, tabáku, a dalších.⁷

Pro účely této práce je podstatné definovat daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Daň z příjmů fyzických osob činí sazba daně 15 % pro část základu daně do

² čl. 11 odst. 5, aktuální znění: Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky, Předsednictva České národní rady.

³ Daňová soustava a daňový systém ČR [online]. Mvcr.cz [cit. 8. června 2024]. Dostupné z: www.mvcr.cz

⁴ Daňová soustava a daňový systém ČR [online]. Mvcr.cz [cit. 8. června 2024]. Dostupné z: www.mvcr.cz

⁵ § 2 odst. 3 aktuální znění: zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

⁶ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 276 s., str. 15

⁷ Popis systému. Daňový systém ČR [online]. Dostupné z: financnisprava.cz

36násobku průměrné mzdy a 23 % pro část základu daně přesahující 36násobek průměrné mzdy. Daň se vypočte ze základu daně sníženého o nezdanitelné části základu daně a o odčitatelné položky od základu daně. Takto vypočtená daň se zaokrouhluje na celá sta Kč dolů, a to zpravidla jako součet součinů příslušné části takového základu daně a sazby pro tuto část základu daně.⁸ Sazba daně pro samostatný základ daně je stanoven na 15 %. Kdy se daň vypočte jako součin samostatného základu daně a sazby daně pro tento základ daně. Platí zde pravidlo zaokrouhlení na celá sta Kč dolů.⁹

Pro daň z příjmu právnických osob je sazba daně stanovena na 21 %, pokud není zákonem stanoveno jinak. Daň je vypočtena jako součin základu daně sníženého o položky snižující základ daně a o odčitatelné položky od základu daně a sazby daně. Takto vypočtená daň se zaokrouhluje na celé tisíce Kč dolů.¹⁰ Další sazby v rámci daně z příjmu právnických osob jsou sazba daně u základního investičního fondu, která činí 5 %, sazba 0 % u fondu penzijní společnosti nebo i instituce penzijního pojištění s výjimkou penzijní společnosti nebo obdobné společnosti obhospodařující fondy obdobné fondům penzijního pojištění. Sazba daně 15 % na samostatný základ daně do kterého jsou zahrnuty všechny příjmy z podílů na zisku, vypořádacích podílů, podílů na likvidačním zůstatku nebo jim obdobná plnění, a to včetně daně sražené v zahraničí, dále uvedených v § 17 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ze zdrojů v zahraničí.¹¹ Zákon také uvádí sazbu daně pro základ daně z neočekávaných zisků, která činí 60 %.¹²

Pro účely této práce, je nejpodstatnější pojem daňového přiznání. Daňové přiznání je aktem fyzické či právnické osoby vůči státu. Subjekt daňovým přiznáním přiznává příjmy podléhající dani vyměřené státem a v němž vyčíslí daň a případně ji porovná se zaplacenými zálohami daně. Vzniklý nedoplatek daně následně odvede státu, kterého zastupuje finanční úřad, a případný přeplatek je subjektu navrácen nebo započten do dalšího období. Daňové přiznání je vždy vztahováno k určitému časovému období, a to nejčastěji ke kalendářnímu roku a k určité dani vyměřené státem.

⁸ § 16 odst. 1 a 2, aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ § 16a odst. 1 a 1, aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ § 21, aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ § 21 odst. 4, aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹² § 21 odst. 5, aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Prameny daňového práva

V České republice je daňové právo upraveno zákony, zákonnými opatřeními Senátu, podzákonnými právními předpisy (nařízení, vyhlášky apod.) a nálezy Ústavního soudu. S daňovým právem je však úzce spjata i Ústava ČR a Listina základních práv a svobod.

Ústavním základem pro daňové právo je ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, České národní rady (dále „Ústava“) a usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Představenstva České národní rady (dále „Listina“) v čl. 11 odst. 5, který zakotvuje pravomoc státu vybírat daně. Na základě tohoto ustanovení lze ukládat daně a poplatky pouze na základě zákona. Toto ustanovení také doplňuje rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 22/1992 z 8. října 1992, které v daňové oblasti zajišťuje povinnost, aby zákonodárny orgán podložil svoje rozhodnutí objektivními a racionálními kritérii,¹³ mezi které mimo jiné patří např. naplnění ekonomických funkcí daní.¹⁴ K daňovému právu se vztahuje i čl. 2 odst. 2 a 3 Listiny, které zavazují orgány státní moci uplatňovat svou moc pouze v případech, v zemích a způsobem stanovených zákonem, jakožto i právo nebýt orgány státní moci nucen činit, co není zákonem uloženo.

Na daňové právo má dopad čl. 10 a čl. 10a Ústavy, které upravují aplikační přednost ratifikovaných mezinárodních smluv a možnost přenesení některých pravomocí na mezinárodní organizace nebo instituce. Článek Ústavy se v daňovém právu projevuje například ve formě aplikační přednosti smluv o zamezení dvojího zdanění, nebo svěřením pravomocí Evropské unii, která je pak oprávněna nařídit České republice přijmout určitou právní úpravu týkající se daní.

Hmotněprávní úpravu na vnitrostátní úrovni, která je stěžejní pro úpravu jednotlivých druhů daní a jejich správu, je možné nalézt například v těchto zákonech a zákonných opatřeních Senátu:

- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, ve znění pozdějších předpisů

¹³ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 1024 s.

¹⁴ Daně mají 4 základní funkce – funkce alokační, redistribuční, stabilizační a fiskální

- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů
- část 45. - 47. zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a další zákony upravující další poplatky, cla, odvody, úhrady, veřejná pojistná atd.

Procesněprávní úpravu, v rámci vnitrostátních pramenů práva, problematiku primárně nacházíme v:

- zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 164/2013 Sb., o mezinárodní spolupráci při správě daní, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 471/2011 Sb., o mezinárodní pomoci při vymáhání některých finančních pohledávek, ve znění pozdějších předpisů

Dále je pro téma podstatný zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje elektronické úkony orgánů veřejné moci vůči právníkům a fyzickým osobám a naopak. Zároveň upravuje elektronické úkony mezi orgány veřejné moci prostřednictvím datových schránek. Také jejich prostřednictvím dodávání dokumentů, informační systém a autorizovanou konverzi dokumentů.¹⁵ Podpůrnou roli při správě daní má zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, který je možný aplikovat v případech, které neupravuje daňový řád. Může se jednat např. o otázky doručování písemností.

Prameny práva na evropské úrovni upravují spolupráci v oblasti daní, která je zakotvena již v samotných zakládajících smlouvách Evropské unie a stále se rozšiřuje a upravuje. Mezinárodní smlouvy zasahují do úpravy daňového práva, a to především smlouvami o zamezení dvojího zdanění, administrativní spolupráci, a o výměře informací důležitých pro správu daní.¹⁶ Mezinárodní spolupráce při správě daní, zejména v rámci Evropské unie, je upravena v zákoně č. 253/2000 Sb., o mezinárodní pomoci při správě daní, ve znění pozdějších

¹⁵ § 1 odst. 1, aktuální znění: Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Přehled přijatých mezinárodních smluv v rámci mezinárodní spolupráce v oblasti daní. Úmluva o vzájemné správní spolupráci, MCAA, CRS, CbCR, [online]. Dostupné na: mfcr.cz

předpisů. Podstatnou roli hraje přijatá Úmluva o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech, která představuje komplexní multilaterální nástroj, který umožňuje v oblasti daní v příloze A Úmluvy, všechny formy mezinárodní správní spolupráce, tzn. výměnu informací na automatickou a spontánní žádost, souběžná daňová šetření, přítomnost při daňových kontrolách v zahraničí, dožádání vymáhání a předběžných opatření, doručování dokumentů.¹⁷

¹⁷ Úmluva o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech [online], Dostupné z: mfer.cz

2. Podání daňového přiznání

2.1 Daňové řízení

Na úvod této kapitoly je nezbytné vymezit proces daňového řízení, který je úzce spjat s podáváním daňového přiznání. Definicí daňového řízení nám předkládá § 134 zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád následovně: „*Daňové řízení se vede za účelem správného zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady a končí splněním nebo jiným zánikem daňové povinnosti, kterou s touto daní souvisí.*“.

Při daňovém řízení by měly být dodrženy základní zásady zakotvené v zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád. Tyto zásady představují jistou hranici, které ovlivňují nejen kontrolní postupy správce daně, ale i celkový postup při správě daní. Příkladem je zásada procesní rovnosti, zakotvena v § 77 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, kdy je umožněno vyloučení úřední osoby pro podjatost vůči osobě zúčastněné na správě daní. Další nezbytnou zásadou je například zásada součinnosti, na jejímž základě je zajištěna vzájemná spolupráce osoby zúčastněné na správě daní a správcem daně. V daňovém řádu jsou také zakotveny zásada vstřícnosti, rychlosti řízení, hospodárnosti a volného hodnocení důkazů.¹⁸

Jak napovídá znění zákona v § 134 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, předmět daňového řízení je vymezován na základě posouzení zdaňovacího období, nebo ve vztahu k jednotlivé skutečnosti. Dle těchto vzniklých okolností se daňové řízení skládá s dílčích řízení, jejichž výsledkem jsou jednotlivá rozhodnutí. Dílčím řízením se pro účely zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, rozumí řízení nalézací, při placení daní a o mimořádných opravných a dozorčích prostředcích proti jednotlivým rozhodnutím vydaným v rámci daňového řízení. Nalézací řízení může být řízení vyměřovací či doměřovací v závislosti na skutečnosti, zda dochází k doměření či vyměření daně. Druhým dílčím řízením je řízení při placení daní o posečkání daně a rozložení její úhrady na splátky, o zajištění daně a v případě exekuce. Třetím dílčím řízením je řízení o mimořádných opravných a dozorčích prostředcích proti jednotlivým rozhodnutím vydaným v rámci daňového řízení.¹⁹

Nalézací řízení je upraveno v § 135 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu. Součástí nalézacího řízení je vyměřovací řízení a doměřovací řízení. V rámci nalézacího řízení v části vyměřovacího řízení je podáváno daňové tvrzení řádné, opravné daňové přiznání

¹⁸ NOVÁK, Martin, Ing. *Základní zásady daňového řízení* [online]. Epravo.cz, 23. května 2019 [cit. 8. června 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-zasady-danoveho-rizeni-109317.html>

¹⁹ § 134 a násl., aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

a opravné vyúčtování. Řádné daňové tvrzení má povinnost podat daňový subjekt, kterému tuto povinnost ukládá zákon nebo daňový subjekt, který je k podání vyzván správcem daně. V řádném daňovém tvrzení má subjekt povinnost sám vyčíslit daň, uvést předepsané údaje a také další okolnosti rozhodné pro vyměření daně.²⁰

Zákon uvádí možnost opravit své již podané daňové přiznání či vyúčtování, a to prostřednictvím opravného daňového přiznání a opravného vyúčtování. Toto opravné podání může daňový subjekt podat před uplynutím lhůty pro podání daňového přiznání nebo vyúčtování a nahradit tak to daňové přiznání nebo vyúčtování, které již podal. V řízení se pak dále postupuje podle tohoto opravného daňového přiznání nebo opravného vyúčtování. K původnímu daňovému přiznání nebo vyúčtování se pak již nepřihlíží. Tato možnost opravy platí i pro opravné daňové přiznání nebo opravné vyúčtování. Daňové přiznání, které je podané až po uplynutí tříměsíční lhůty, je možné nahradit opravným daňovým přiznáním pouze v případech stanovených podle § 136 odst. 1 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Zákon stanoví, že lze takové podání nahradit jsou-li obě tato daňová přiznání podána, řádné i opravné, elektronicky v prodloužené době na 4 měsíce po uplynutí zdaňovacího období, pokud nebylo daňové přiznání podáno nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období a následně bylo podané elektronicky.²¹ Další možnost představuje podání těchto přiznání poradcem v delší lhůtě, a to za předpokladu, že nebylo daňové přiznání podáno nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období.²² Poslední z možností je podání ve lhůtě, která je stanovena dle § 36 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, který upravuje podmínky pro prodloužení lhůty na základě povolení uděleném správcem daně po posouzení žádosti osoby zúčastněné na správě daní.²³

Po podání daňového přiznání, nebo vyúčtování lze daň vyměřit, nebo je vyměřena z moci úřední. Správce daně daň vyměří podle výsledků vyměřovacího řízení a předepíše tuto skutečnost do evidence daní. Vyměřením daně rozumíme i stanovení daně plátcem daně k přímé úhradě. Pokud dojde k rozdílu mezi daní vyměřenou správcem daně a daní tvrzenou daňovým subjektem, dojde k jejímu narovnání. Rozdíl je splatný v náhradní lhůtě do 15 dní ode dne nabytí právní moci platebního výměru.²⁴

²⁰ § 135 a násl., aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ § 136 odst. 2 písm. a), aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

²² § 136 odst. 2 písm. b) bod. 2, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

²³ § 36, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ § 139, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

Dodatečné daňové přiznání a dodatečné vyúčtování je předmětem úpravy § 141 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, a to v rámci doměřovacího řízení. Dodatečné daňové přiznání a dodatečné vyúčtování je daňový subjekt povinen podat, zjistí-li, že daň má být vyšší než poslední známá daň. Toto daňové přiznání je povinen podat do konce měsíce následujícího po měsíci, ve kterém to zjistil a ve stejné lhůtě tuto rozdílnou částku uhradit. Více podrobností k této problematice je uvedeno v dalších paragrafech zákona.

2.2 Daňové přiznání

Daňové přiznání je daňovým tvrzením. Za daňové tvrzení považujeme řádné daňové tvrzení, kterým je právě daňové přiznání, ale i hlášení nebo vyúčtování. Daňovým tvrzením je taktéž i dodatečné daňové přiznání, následné hlášení nebo dodatečné vyúčtování.²⁵

Daňové tvrzení řádné podávají fyzické osoby povinné takto činit na základě zákona a v termínu, který zákon určuje. Daňové tvrzení opravné je takové, které osoba podá ještě v zákonném termínu pro podání daňového tvrzení řádného, aby tím nahradila první podané daňové přiznání a tím ho opravila. Dodatečné daňové tvrzení je podáváno po uplynutí zákonného termínu pro podání řádného či opravného daňového tvrzení.

Proces podávání daňového přiznání se zahajuje naplněním podmínek stanovených zákonem a na jeho základě vzniká povinnost podat daňové přiznání. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád v § 135 odst. 1 stanoví: „*Řádné daňové tvrzení je povinen podat každý daňový subjekt, kterému to zákon ukládá, nebo daňový subjekt, který je k tomu správcem daně vyzván.*“²⁶ Formulář daňového přiznání si daňový subjekt vypisuje sám, je tedy povinen vyplnit všechny předepsané údaje, vyčíslit si daň a případně uvést další okolnosti rozhodné pro vyměření daně.

Daňová povinnost dle § 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu vzniká okamžikem, kdy nastaly skutečnosti, které jsou podle zákona předmětem daně, nebo tyto skutečnosti tuto povinnost zakládají. Daňová povinnost představuje povinnost daňového poplatníka zaplatit vypočtenou daň ve splatnosti do posledního dne lhůty stanovené pro podání daňového přiznání. Vypočtenou daň lze zaplatit bezhotovostní platbou prostřednictvím bankovního příkazu nebo internetového bankovníctví, v hotovosti na finančním úřadě – územním pracovišti či v hotovosti prostřednictvím poštovní poukázky typu A, nebo prostřednictvím přeplatku na jiné dani, ať už z moci úřední nebo na základě žádosti.

²⁵ § 1 odst. 4, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ § 135 odst. 1, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

2.3 Osoby zúčastněné na správě daní a správce daně

Tato kapitola představuje klíčové subjekty zapojené do procesu správy daní. Jedná se především o osoby zúčastněné na správě daní a správce daně. Práce je zaměřena na daňové přiznání podané poplatníky, které vymezuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Za osoby, které jsou zúčastněny na správě daní, dle zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, považujeme daňové subjekty, a třetí osoby. Daňovými subjekty jsou osoby, které jsou tak označeny zákonem, jakož i osoby, které zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně. Tyto osoby mají na základě zákona rovná procesní práva a povinnosti. Také jsou povinny ke vzájemné spolupráci se správcem daní, mají práva a povinnosti v souvislosti se správným zajištěním a stanovením daně po dobu běhu lhůty pro stanovení daně a při placení daně po dobu, ve které lze považovat placení nedoplatku, a to i v případech, kdy přestal být daňovým subjektem.²⁷

Na základě § 38g zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, má povinnost podat daňové přiznání každý, jehož roční příjmy přesáhly 50 000 Kč a které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob. Daňové přiznání je povinen podat i poplatník, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob, nepřesáhly 50 000 Kč, ale vykazuje daňovou ztrátu.

Povinnost podat daňové přiznání má každý poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti podle § 6 zákona č. 280/2009 Sb., o daních z příjmů. Závislou činností se rozumí práce, nebo služba vykonávána na základě pracovně-právního vztahu, např. zaměstnání na plný úvazek, nebo dohoda o provedení práce. Do zdanitelného příjmu nejsou zahrnuty příjmy od daně osvobozené nebo příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně.²⁸

Daňové přiznání nemá povinnost podat poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti podle § 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, pouze od jednoho anebo postupně od více plátců daně včetně doplatků mezd od těchto plátců (dle odst. 38ch odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů), za podmínky, že u všech těchto plátců daně učinil prohlášení k dani podle § 38k zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, na příslušné zdaňovací období a nemá jiné příjmy podle § 7 až § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, vyšší než 20 000 Kč.

Daň z příjmů fyzických osob se odvádí z příjmů ze závislé činnosti (zaměstnání), příjmů ze samostatné činnosti (podnikání), příjmů z kapitálového majetku, příjmů z nájmu a ostatních

²⁷ § 20 odst. 2, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ § 38g odst. 1, aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

příjmů (např. se jedná o dary, výhra v loterii, aj.). Za příjem se rozumí příjem peněžní i nepeněžní, jakožto i příjem dosažený směnou.²⁹

Rezidentem ČR jsou fyzické osoby, pokud mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují. Rezidenství poplatníka se posuzuje podle příslušného článku smlouvy o zamezení dvojího zdanění. Daňoví rezidenti České republiky mají daňovou povinnost, která se vztahuje na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

Nerezidentem České republiky je fyzická osoba (dle § 2 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů), která na území České republiky nemá bydliště, ani se zde obvykle nezdržuje, nebo to o ní stanoví mezinárodní smlouva. Nerezident má daňovou povinnost plynoucí z příjmů ze zdrojů na území České republiky. Za nerezidenta se též považuje osoba, která se na území České republiky zdržuje jen za účelem studia nebo léčení. Taková osoba má daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, a to i v případě, že se na území České republiky obvykle zdržují. Na základě § 2 odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů se o poplatníky obvykle zdržující jedná pokud, na území České republiky pobývají alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce, a to souvisle nebo v několika obdobích.

Poplatníci daně z příjmů právnických osob jsou uvedeni v § 17 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Jedná se o:

- a) právnickou osobu,
- b) organizační složku státu,
- c) podílový fond podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy,
- d) podfond akciové společnosti s proměnným základním kapitálem podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy,
- e) fond penzijní společnosti, kterým se pro účely tohoto zákona rozumí fond obhospodařovaný penzijní společností podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření,
- f) svěřenský fond podle občanského zákoníku,
- g) jednotka, která je podle právního řádu státu, podle kterého je založena nebo zřízena poplatníkem,

²⁹ Daň z příjmů fyzických osob [online], účinnost od: 27. prosince 2021 [cit. 22. ledna 2024]. Dostupné na: portal.gov.cz

h) fond ve správě Garančního systému finančního trhu podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu.

Dále daň z příjmů je povinen zaplatit dle ustanovení § 17a a násl. zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, veřejně prospěšný poplatník, základní investiční fond a poplatník daně z neočekávaných zisků.

Právnícké osoby jsou taktéž daňoví rezidenti, nebo daňoví nerezidenti České republiky. Daňovým rezidentem je právnická osoba, která má na území ČR své sídlo nebo místo svého vedení, kterým se rozumí adresa místa, ze kterého je poplatník řízen, tzv. sídlo. Jejich daňová povinnost se vztahuje na příjmy plynoucí ze zdroje na území ČR i příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Daňový nerezident České republiky je poplatník, který nemá na území ČR své sídlo nebo to o nich stanoví mezinárodní smlouvy. Daňová povinnost se vztahuje pouze na příjmy ze zdrojů na území ČR.³⁰

Třetími osobami jsou takové osoby, které jsou jiné než daňový subjekt, takové, které mají práva a povinnosti při správě daní, nebo jejichž práva a povinnosti jsou správou daní dotčena.³¹ Zpravidla se jedná o osoby, jako je například svědek či odborný konzultant.

Osoby, jež mají daňovou povinnost podávají daňové přiznání k dani z příjmů správci daně. Správce daně není osobou zúčastněnou na správě daní.³² Správce daně definuje zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád v § 10 a to jako: „*správní orgán nebo jiný státní orgán, v rozsahu, v jakém mu je zákonem nebo na základě zákona svěřena působnost v oblasti správy daní.*“. Správce daně tak představuje subjekt oprávněný ke správě daně a má pravomoc rozhodovat o právech a povinnostech jiných osob z pozice nadřazené.

Pravomoc správce daně je vykonávána prostřednictvím úředních osob. Správce daně je určen na základě místní či věcné příslušnosti. Dle § 13 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, se místní příslušnost řídí u fyzické osoby jejím místem pobytu, a to pro účely správy daní se místem pobytu fyzické osoby rozumí adresa trvalého pobytu občana České republiky, nebo adresa hlášeného místa pobytu cizince. Nelze-li takto místa pobytu fyzické osoby určit, rozumí se jím místo na území České republiky, kde se fyzická osoba převážně zdržuje. U právnické osoby je určovatelem místní příslušnosti sídlo osoby, a to primárně sídlo zapsané ve veřejném rejstříku, nebo sídlo skutečné. Pokud je předmětem daně věc nemovitá, je ke správě daní místně

³⁰ § 17 odst. 2,3,4, aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

³¹ § 22, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

³² § 5 odst. 3, aktuální znění: Zákon č.280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

příslušný správce daně, v jehož obvodu územní působnosti se věc nachází. V případech, kdy dojde ke skutečnosti, že je v téže věci místně příslušných několik správců daně, řízení povede ten, u kterého bylo řízení zahájeno nejdříve. Pokud se však správci daně nedohodnou jinak. Dojde-li ke sporu o místní příslušnost o správci daně rozhodne nejbližší společný nadřízený. Není-li takový správce daně, místní příslušnost je určena ministerstvem nebo jiným ústředním správním orgánem, do jehož působnosti daná věc náleží.³³

V některých případech může dojít k delegaci nejbližše společně nadřízeným správcem daně na žádost daňového subjektu anebo z podnětu správce daně. Ten může delegovat místní příslušnost k výkonu správy daní na jiného věcně příslušného správce daně, v případech, jestliže je to účelné, nebo jsou-li pro výkon správy daní potřebné mimořádné odborné znalosti. Proti rozhodnutí o delegaci nelze uplatnit opravné prostředky.³⁴

Zákon umožňuje ve stanovených případech atrakci, kdy nadřízený správce daně věc převezme namísto podřízeného správce daně jsou-li pro výkon správy daní potřebné mimořádné odborné znalosti, za účelem zjednání nápravy v rámci ochrany před nečinností podřízeného správce daně, nebo jde-li o rozhodnutí ve věci, které bude mít zásadní dopad i do řízení s jinými daňovými subjekty.³⁵

2.4 Lhůty pro podání daňového přiznání k daním z příjmů

Pro správné podání daňového přiznání je nezbytné jeho včasné odevzdání. Tato kapitola poskytuje přehled o lhůtách pro podání daňového přiznání, které jsou v souladu s platnými právními předpisy.

Řádné daňové přiznání podané u daní vyměřovaných za zdaňovací období, které činí nejméně 12 měsíců, je podáváno nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období. Tuto lhůtu lze prodloužit v zákonem vymezených případech. Prvním vymezeným případem je stanovení lhůty k podání daňového přiznání na 4 měsíce po uplynutí zdaňovacího období z důvodu, že daňové přiznání nebylo podáno nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období a následně bylo podáno elektronicky. Druhým vymezeným případem je stanovení lhůty k podání řádného daňového tvrzení prodloužení lhůty na 6 měsíců po uplynutí zdaňovacího období, pokud daňový subjekt, který daňové tvrzení podává, má zákonem uloženou povinnost

³³ § 14, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ § 18, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ § 19, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

mít účetní uzávěrku ověřenou auditorem anebo daňové přiznání nebylo podáno nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období a následně daňové tvrzení je podáno poradcem.³⁶

Daňové přiznání u daní vyměřovaných za zdaňovací období 12 měsíců se podává nejpozději do konce prvního měsíce, jímž začíná běh zdaňovacího období. V případě, že je zdaňovací období kratší než 1 rok, je daňové přiznání podáváno do 25 dnů po uplynutí zdaňovacího období, aniž by bylo možné tuto lhůtu prodloužit.³⁷

Zákon umožňuje podat opravné daňové přiznání a poskytuje tak možnost upravit již podané daňové přiznání nebo vyúčtování. Jednou z možností je podání opravného přiznání ještě před uplynutím lhůty pro řádné daňové přiznání nebo vyúčtování, pokud bylo daňové přiznání nebo vyúčtování již podáno. V řízení se pak nadále přihlíží k poslednímu podanému opravnému daňovému přiznání nebo vyúčtování. Druhou možností je podání opravného daňového přiznání po uplynutí základní tříměsíční lhůty, ale pouze, pokud byla obě tato daňová přiznání podána elektronicky ve stanovené lhůtě (dle § 136 odst. 2 písm. a) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád), nebo poradcem v prodloužené lhůtě (dle § 136 odst. 2 písm. b) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád). Opravné daňové přiznání představuje možnost opravit chyby, nedostatky nebo změny ve finančních údajích poplatníka a zajistit tak správnost daňového vyúčtování.

Hlášení je podáváno do 20 dnů po uplynutí měsíce, v němž vznikla plátcí daně povinnost daň zaplatit a je předmětem hlášení. Pokud je s podaným hlášením spojena i povinnost daň odvést, pak je daň splatná v poslední den lhůty stanovené pro podání hlášení. Vyúčtování je podáváno do 3 měsíců po uplynutí kalendářního roku. Taktéž, pokud je s vyúčtováním spojena povinnost odvést daň, je lhůta pro splacení daně v poslední den pro podání vyúčtování. Takto stanovené lhůty zákonem nelze prodloužit.³⁸

Lhůty pro podání daňového přiznání jsou primárně upraveny v § 32 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Právní úprava upravuje určení lhůty k provedení úkonu při správě daní, počítáním času, během lhůty pro správce daně, zachování lhůty, prodloužení lhůty, navrácení lhůty v předešlý stav a ochrannou před nečinností.

Lhůta k provedení úkonu je určena správcem daně rozhodnutím, pokud není stanovena přímo zákonem. Tato lhůta nemůže být kratší než 8 dní, pokud to nejsou úkony zcela výjimečně jednoduché a zvláště naléhavé. V rozhodnutí, které tuto lhůtu ukládá, má správce daně povinnost

³⁶ § 136 odst. 1 a 2, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ § 136 odst. 3 a 4, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ § 137, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

přiložit i poučení obsahující právní důsledky při nedodržení stanovené lhůty. Také je jeho povinností v případě lhůty kratší 8 dní sdělit důvod pro tuto délku lhůty.³⁹

Pro stanovení lhůt v daňovém právu je podstatné ustanovení počítání času. Ať už je lhůta stanovená podle týdnů, měsíců nebo let, počíná běžet dnem, který následuje po dni, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek běhu lhůty. Lhůta skončí uplynutím dne, který se svým pojmenováním nebo číselným označením shoduje se dnem, kdy počal běh lhůty. V případě neexistence takového dne v měsíci, připadá poslední den lhůty na poslední den daného měsíce. V případě že je lhůta stanovena pouze na dny, počíná běžet dnem následujícím pod ni, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek běhu lhůty. Zato, pokud je lhůta stanovena na kratší časový úsek, nežli je den, počítá se od okamžiku skutečnosti. V případech, kdy lhůta končí v nepracovní den (sobota, neděle, svátek), posledním dnem lhůty je nejbližší následující pracovní den. To neplatí v případě lhůty stanovené na kratší časový úsek, než je den.

Lhůta je zachována v případě stanovených v § 35 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu. Tedy v případě, kdy je nejpozději v poslední den lhůty učiněn úkon u věcně a místně příslušného správce daně, podána u provozovatele poštovních služeb poštovní zásilka obsahující podání adresovaná věcně a místně příslušnému správci daně, podána datová zpráva adresovaná věcně a místně příslušnému správci daně na technické zařízení správce daně nebo na technické zařízení společné pro několik správců daně (zvané jako „technické zařízení správce daně“), podána datová zpráva do datové schránky věcně a místně příslušnému správci daně. Lhůta je také zachována nebyl-li úkon učiněn u věcně a příslušného správce daně, je-li nejpozději v poslední den lhůty učiněn úkon u nadřízeného správce daně nebo je učiněn u jiného věcně příslušného správce daně.

Lhůta může být prodloužena na základě § 36 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu. Prodloužení lhůty povoluje správce daně na základě podání žádosti osobou zúčastněnou na správě daní. Tato žádost musí být podána před uplynutím lhůty a ze závažného důvodu. Termín pro podání daňového přiznání může být prodloužen na základě § 36 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, až o tři kalendářní měsíce. Na prodloužení termínu není zákonný nárok, záleží pouze na posouzení argumentů poplatníka, které uvedl v žádosti. Uznatelným argumentem poplatníka může být nemoc, úraz nebo jiná závažná událost, která brání včasnému podání daňového přiznání. Závažným důvodem pro prodloužení lhůty mohou být i zvláštní okolnosti, např. přírodní katastrofy, které zamezují včasnému podání. Okolnosti, které nedovolují

³⁹ § 32, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

poplatníkovi odevzdat včas daňové přiznání a mohly by být důvodem pro prodloužení lhůty, může vyvolat i finanční úřad, např. pokud se vyskytnou technické problémy, nebo dojde k přerušení jeho činnosti. Tyto případy jsou však velice ojedinělé a nejedná se o běžný institut pro prodloužení lhůty k podání daňového přiznání.

Právo dovoluje i navrácení lhůty v předešlý stav. O navrácení lhůty v předešlý stav může požádat osoba zúčastněná na správě daní ze závažného důvodu stanoveného daňovým zákonem nebo správcem daně, pokud před podáním žádosti lhůta již uplynula. Lhůta je po povolení žádosti správcem daně nově stanovena. Tato žádost musí být podána do 15 dnů ode dne, kdy pominul důvod zmeškání lhůty. Vyhovění žádosti se v rozhodnutí neodůvodňuje.⁴⁰

Lhůta pro stanovení daně je pevně daný termín, ve kterém musí být daň stanovena a oznámena poplatníkovi. Účelem stanovení lhůt je zajištění spravedlivého a efektivního vybírání daní, proto jsou ustanoveny zákonem. Lhůtu pro stanovení daně určuje § 148 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, na 3 roky. Tato lhůta počíná běžet ode dne, kdy uplynula lhůta pro podání daňového přiznání. Lhůta představuje časový úsek, ve kterém je možné vést nalézací řízení. Jedná se o lhůtu prekluzivní, a to z důvodu, že po jejím uplynutí zaniká pravomoc správce daně daň stanovit a možnost daňového subjektu daň přiznat.

Lhůtu lze prodloužit o 1 rok, pokud v posledních 12 měsících před uplynutím dosavadní lhůty pro stanovení daně došlo ke skutečnostem, které zákon uvádí. Jedná se o skutečnosti podání dodatečného daňového tvrzení nebo oznámení výzvy k podání dodatečného daňového tvrzení, pokud výzva vedla k doměření daně, oznámení rozhodnutí o stanovení daně, zahájení řízení o mimořádném opravném nebo dozorčím prostředku, oznámení rozhodnutí ve věci opravného nebo dozorčího prostředku nebo oznámení rozhodnutí o prohlášení nicotnosti rozhodnutí o stanovení daně.

Lhůta pro stanovení daně končí nejpozději uplynutím 10 let od stanoveného počátečního dne, kdy uplynula lhůta pro podání řádného daňového tvrzení nebo dne, kdy se stala splatnou, aniž by současně měl poplatník povinnost podat řádné daňové tvrzení.

Nezbytným aspektem v daňovém právu je právo na ochranu před nečinností správce daně, které se může stát zvláště důležitým v kontextu lhůt při správě daní. Toto právo zajišťuje, aby orgány správy daně vykonávaly své povinnosti efektivně a v souladu se zákony. Právo na ochranu před nečinností je zakotveno v § 38 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. V případech,

⁴⁰ § 37, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

kdy marně uplynula zákonem stanovená lhůta, v níž měl správce daně provést úkon, nebo neprovedl úkon ve lhůtě, která je pro něj obvyklá, nebo nevydal rozhodnutí po shromáždění potřebných podkladů pro rozhodnutí a to bezodkladně, má osoba zúčastněná na správě daní právo podat podnět k nejbližše nadřízenému správci daně.⁴¹

Ochrana před nečinností správce daně je v České republice podložena, nejen zákonem, ale i judikaturou. Za doplnění zákona můžeme považovat například rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 5. listopadu 2020, sp. zn. 7 Afs 198/2020-20, který stanoví právní větu: „*Je-li správce daně v prodlení s úkony v oblasti placení daní, představuje podnět podle § 38 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, právní prostředek ochrany nebo nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s., který je nutno vyčerpat před podáním zásahové žaloby.*“.

2.5 Formy podání daňového přiznání k daním z příjmů

Daňové přiznání je nutné podat v zákonem stanovené formě. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád v § 70 a násl. specifikuje podání, jako úkon osoby zúčastněné na správě daní, který směřuje vůči správci daně. Podání je posuzováno podle jeho skutečného obsahu a bez ohledu na to, jak je označeno. Z podání však musí být zřejmé, kdo ho činí, čeho se týká a co se navrhuje.

Daňové přiznání k dani z příjmů lze podat formou osobního podání na finančním úřadě – územním pracovišti, formou podání učiněné poštou a formou elektronického podání.⁴²

Listinné daňové přiznání je zpravidla odevzdáváno poplatníkem osobně na kontaktním místě příslušného územního pracoviště finančního úřadu, anebo je na toto místo zasláno poštou. Kontaktní místo představuje přepážka podatelny úřední budovy, která je označena jako místo podání daňového přiznání. Svou místní příslušnost finančního úřadu si poplatník může prostřednictvím internetu zjistit, nebo ověřit, na webu finanční správy.

Daňové přiznání musí být podané na tištěném formuláři. Jednotnost a soulad formuláře s právními předpisy zajišťuje Vyhláška č. 525/2020 Sb., o formulářových podáních pro daň z příjmu (dále „vyhláška“) vydanou Ministerstvem vnitra. Tento formulář musí být tiskopisem vydaným Ministerstvem financí, nebo tištěným výstupem, které disponuje údaji, náležitostmi a jeho shodným uspořádáním s tiskopisem Ministerstva financí České republiky. Tiskopis taktéž musí odpovídat vzoru formulářového podání. Ministerstvo financí může stanovit pro jednotlivé druhy daní vyhláškou formát elektronického formulářového podání zveřejněný podle

⁴¹ § 38, aktuální znění: Zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Obecné informace dostupné na portálu Finanční správa. [online]. Financnisprava.cz [cit 30. května 2024]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/fyzicke-osoby/obecne-informace>

§ 72 odst. 2 písm. c zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, taktéž podrobnosti obecných náležitostí podání, údajů, jejich uspořádání a vzor formulářového podání.⁴³ Listinné podání daňového přiznání, nebo podání učiněné ústně do protokolu musí na základě zákona splňovat podmínku podpisu.⁴⁴

Zákon dále požaduje údaje označující správce daně a podání, jakožto i identifikační, kontaktní a platební údaje osoby zúčastněné na správě daní, údaje o dani, které se podání týká a co se ve vztahu k ní navrhuje, také údaje o skutečnostech prokazujících tvrzení daňového subjektu, další údaje nezbytné pro správu daní a další údaje, které stanoví zákon.⁴⁵ Pro jednotlivé druhy daní je vyhláškou požadováno sdělení údaje, popřípadě údajů o skutečnostech prokazujících tvrzení daňového subjektu a dalších údajů nezbytných pro správu daní.

Vyhláška Ministerstva financí stanoví pro jednotlivé druhy daní podrobnosti obecných náležitostí podání, vzhled a strukturu formulářů pro podání daňového přiznání, obsahové náležitosti, způsoby podání a požadavky na elektronické podání, včetně specifikace elektronických formátů, metod identifikace poplatníka a vzoru formulářového podání.

Listinná podoba podání daňového přiznání, může být doručena na místně příslušném pracovišti finančního úřadu osobně, nebo prostřednictvím poštovní služby. Podání daňového přiznání je učiněno dnem, kdy je přiznání předáno příslušnému správci daně. Takto podané daňové přiznání je na přepážce označeno datumem podání. Správce na základě požádání potvrdí písemné podání s uvedením časového údaje o přijetí.⁴⁶

Podání daňového přiznání je možné prostřednictvím aplikace dostupné na internetových stránkách, kde jsou k dispozici interaktivní formuláře k vyplnění daňového přiznání. Hlavní internetovou stránkou je portál Ministerstva financí – MOJE daně, která nabízí služby online finančního úřadu, jehož prostřednictvím si poplatník může vyřídit své daňové povinnosti.

Tyto formuláře mohou být doplněny informacemi vyňatými ze zákona, průvodcem či nápovědou, které napomáhají osobě, která ho vyplňuje, doplnit údaje správně. Formuláře jsou primárně určeny pro osoby s elektronickým podpisem, lze je však využít i pokud poplatník nemá možnosti elektronického podpisu. Po dokončení vyplnění formuláře je možné formulář vytisknout a podat daňové přiznání osobně, nebo odeslat na příslušný finanční úřad. Pokud se

⁴³ § 72 odst. 5, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ § 71 odst. 2, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ § 72 odst. 3, aktuální znění: Zákon: 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ § 73, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů.

osoba oprávněná k podpisu podepsala do elektronického formuláře, daňové přiznání je odesláno přímo správci daně. Pokud osoba nedisponuje elektronickým podpisem může formulář odeslat na příslušný finanční úřad, ale je povinna do 5 pracovních dnů osobně odevzdat na podatelně příslušného finančního úřadu potvrzení o podání učiněné datovou zprávou neopatřenou uznávaným elektronickým podpisem.

Elektronická forma podání daňového přiznání je možná prostřednictvím datové schránky, nebo využití portálu „MOJE daně“.⁴⁷ K 1. 1. 2023 byl zákonem rozšířen okruh osob, kteří musí mít zřízenou datovou schránku. Tento krok se odrazil i v povinnosti podat daňové přiznání elektronickou formou, prostřednictvím datové schránky. Jedná se o podnikající fyzickou osobu (dále „OSVČ“), která byla k datu 1. 1. 2023 zapsaná v zákonem stanovené evidenci nebo rejstříku, tj. i těm, kteří měli k tomu datu provozování živnosti přerušeno. Podnikající osoby, které v rejstříku nebo v evidenci zapsané nejsou, např. autoři, umělci, neměli k tomuto datu zřízenou datovou schránku, tedy se na ně tato povinnost podání touto formou nevztahuje. OSVČ musela ve zdaňovacím období také vykazovat příjmy ze samostatné činnosti, nebo jen v jeho části. Dále OSVČ musela mít schránku zřízenou, přestože byli některým OSVČ schránky zřízeny ze zákona až v polovině března 2023, i jejich povinností bylo nově od letošního roku podat daňové přiznání výhradně elektronicky.⁴⁸

Tento krok, zřízení datových schránek ze zákona, byl učiněn i vůči neziskovým organizacím, tudíž nepodnikající právnické osoby, které jsou zapsány v registru osob, např. spolky, společenství vlastníků jednotek (SVJ), nadace, nadační fondy a ústavy či obecně prospěšné společnosti. Pokud tyto organizace splňují podmínky pro podání daňového přiznání, mají povinnost podat daňové přiznání elektronicky.

Jedním z možných podání prostřednictvím elektronické formy podání je pomocí portálu „MOJE daně“ (na www.mojedane.cz). Daňové přiznání musí být podáno ve formátu .xml, který nabízí vyplnění elektronického formuláře. Z této stránky lze formulář po vyplnění následně ihned odeslat finančnímu úřadu. V aplikaci Online finanční úřad lze vyplnit přístupové údaje do datové schránky nebo identitu občana, které jsou dostačující k odeslání daňového přiznání. Tato forma podání je podmíněna uznávaným elektronickým podpisem.⁴⁹

⁴⁷ § 71 odst. 1, aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Datové schránky: *Povinnost podat daňové přiznání elektronicky v souvislosti se zřízením datové schránky ze zákona v roce 2023* [online], 20. březen 2023 [cit. 15. ledna 2024]. Dostupné na: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane-elektronicky/datove-schranky/povinnost-podat-danove-priznani>

⁴⁹ Článek: *Povinnost podat daňové přiznání elektronicky v souvislosti se zřízením datové schránky ze zákona v roce 2023* [online], 20. březen 2023 [cit. 22. ledna 2024], Dostupné na: financnisprava.cz

Podání daňového přiznání ve formátu .xml je podpořeno judikaturou, konkrétně rozsudkem Městského soudu v Praze pod sp. zn. 5 A 20/2016-79. Právní věta tohoto rozsudku zní: „*Formátem a strukturou podání dle § 72 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, je nutno rozumět uspořádání informací v souboru v takové formě, aby s ním počítačové aplikace určené právě pro práci s daty v takovém formátu a struktuře mohly pracovat. Konkrétně v případě souboru ve formátu a struktuře XML je nutné, aby s tímto souborem dokázaly pracovat aplikace určené k práci se soubory ve formátu XML, jako například aplikace EPO. Z požadavků na formát a strukturu souboru nelze vyvodit žádné požadavky na název souboru.*“.

K povinnosti podávat daňové přiznání elektronickou formou prostřednictvím datové schránky se vyjadřuje i judikatura. Například Krajský soud v Brně pod sp. zn. 31 Af 85/2016–39 předkládá v právní větě rozsudku: „*I. Povinnost učinit zákonem vymezená formulářová podání datovou zprávou dle § 76 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, má také osoba, která si zřídila datovou schránku (a má ji zpřístupněnu) dobrovolně. II. V případě správního deliktu dle § 247a odst. 2 zákona č. 280/2009., daňového řádu (pokuta za nesplnění povinnosti učinit podání elektronicky), není porušena zásada nullum crimen sine lege tím, že správcem daně zveřejňovaný seznam podání dle § 74 odst. 4 uvedeného zákona, na která se v případě nedodržení elektronické formy hledí jako na bezvadná, není právním předpisem. III. Vynětí určitého typu podání ze seznamu podání dle § 74 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, vede k zániku trestnosti deliktu dle § 247a odst. 2 téhož zákona, spočívajícího v nedodržení elektronické formy u tohoto typu podání.*“.

Rozhodnutí soudu zdůvodňuje přednost podání prostřednictvím datové schránky, pokud je zřízena, před tištěnou formou podání daňového přiznání.

Poslední formou je podání učiněné ústně do protokolu.⁵⁰ Z dalších ustanovení zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád však vyplývá, že ústní podání do protokolu neplatí pro podání daňového přiznání, nýbrž platí pro jiné úkony v rámci správy dani (např. podání žádosti, vysvětlení, doplnění informací).

2.6 Nejčastěji využívaná forma podávání daňového přiznání

Jak avizují výše v této práci, podat daňové přiznání lze elektronicky anebo v listinné podobě. Každým rokem je znatelný pokrok v digitalizaci veškerých úkonů, které běžný poplatník využívá v rámci svých činností, ke splnění povinností, zajištění potřeb, aj. Veřejná správa v tomto ohledu nezůstává příliš pozadu. Ministerstvo financí zprovoznilo portál „MOJE

⁵⁰ § 71 odst. 1; aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů

daně“, který umožňuje od roku 2021 využít službu online finančního úřadu, který plátcí daně nabízí možnost jednoduchého a pohodlného vyplnění daňového přiznání z domova.

Na základě údajů ze statistiky poskytnuté z informací Ministerstva financí bylo v roce 2020 za zdaňovací období 2019 podáno 2 746 478 daňových přiznání. Z tohoto počtu bylo podáno 2,3 milionu daňových přiznání fyzickými osobami a 470 tis. právnickými osobami. Přičemž písemnou formu podání využilo přibližně 64 % poplatníků, a elektronickou formu podání (tehdy ještě prostřednictvím aplikace EPO a datovou schránkou) využilo 36 % poplatníků.⁵¹

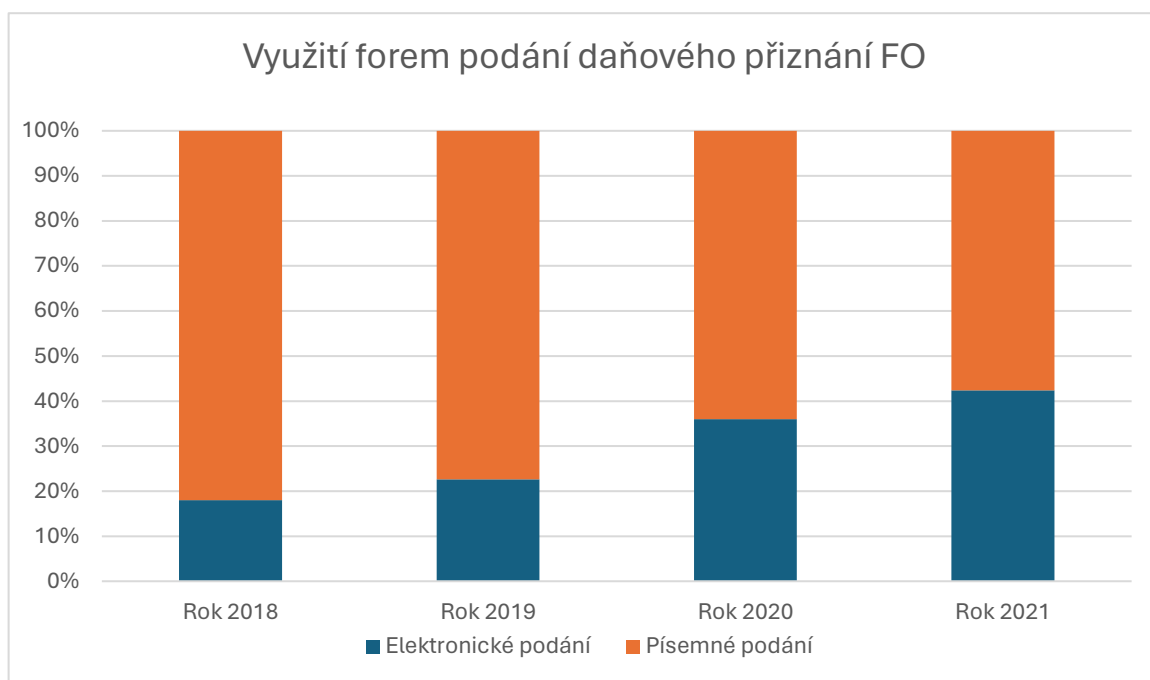
Tento statistický údaj je k přehlédnutí k předchozímu roku optimistický. V roce 2019, daňové přiznání podané za zdaňovací období 2018, bylo využito elektronické formy podání pouze na 22,6 % fyzickými osobami a 92,6 % právnickými osobami. Přičemž v roce 2018 za zdaňovací období 2017 bylo využito elektronické formy podání pouze u 18 % fyzických osob a 92 % u právnických osob.⁵²

Po zřízení portálu pro online finanční úřad můžeme sledovat nárůst využití elektronické formy podání poplatníky. V roce 2021 za zdaňovací období 2020 bylo podáno téměř 2,9 milionu daňových přiznání. Z čehož 2,3 milionu bylo podáno fyzickými osobami a 530 tisíc právnickými osobami. Elektronické podání daňového přiznání využilo 42,4 % poplatníků, podání písemné za využití boxu, pošty či podatelny využilo 57,6 % poplatníků.⁵³

⁵¹ Tisková zpráva: *Finanční správa vybrala více než 2,7 milionu daňových přiznání* [online]. 19. srpna 2020 [cit. 22. ledna 2024]. Dostupné z: financnisprava.cz

⁵² Tisková zpráva: *Poplatníci odevzdali přes 2,8 milionu přiznání k dani z příjmů* [online], 10. července 2019 [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: financnisprava.cz

⁵³ Tisková zpráva: *Finanční správa vybrala téměř 2,9 milionu daňových přiznání k dani z příjmů* [online], 2. července 2021 [cit. 12. ledna 2024]. Dostupné z: financnisprava.cz



Graf 1: Využití forem podání daňového přiznání

Zdroj: Tiskové zprávy GŘ

Z údajů lze predikovat, že vzhledem k možnostem, které nabízí internet a portál Ministerstva financí, bude i nadále využívat elektronickou formu podání stále více poplatníků, kteří podávají daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob. V případě poplatníků, kteří podávají daňové přiznání z příjmů právnických osob, je podávání elektronickou formou od 1. ledna 2023 zajištěno povinností zřízení datové schránky. Nejenom proto můžeme sledovat nárůst využití elektronické formy podání i v následujících letech 2022 a 2023, kdy se využití elektronické formy vyšplhalo na více jak 63 %. Tato práce však na tyto data není zaměřena, proto se nebudu věnovat jejich důkladnější analýze.

3. Efektivita podání daňového přiznání

Tato bakalářská práce je svými výzkumnými otázkami zaměřena na efektivitu při podávání daňového přiznání. Na efektivitu lze pohlížet z několika úhlů. Pro účely této práce jsem si vybrala SWOT analýzu ke zhodnocení faktorů ovlivňující efektivitu podávání daňového přiznání.

Pojem efektivita (efektivnost) nejčastěji vyjadřuje lidská práce, jakožto praktickou účinnost nějaké lidské činnosti. Efektivností můžeme obecně chápat jako účinnost neboli způsobilost vyvolávat následky zamýšlené i nezamýšlené.⁵⁴ Pojmy „efektivnost“ a „účinnost“ musíme striktně odlišovat.

Efektivita v podávání daňového přiznání by měla být zajištěna na základě zajištění několika bodů, které se podávání daňového přiznání týká a zajišťuje pak její efektivitu. Pro účely efektivnosti podávání daňového přiznání můžeme považovat za faktory ovlivnění náklady administrativního charakteru, které představují přímé náklady, tj. náklady daňové správy. Definovat je lze jako celkové náklady veřejného sektoru spojené s výběrem daní na všech vládních úrovních a ve všech okamžicích daňového procesu. Další skupinu mohou tvořit náklady vyvolané, tj. náklady na straně poplatníků daně, které musí poplatník vynaložit na splnění svých daňových povinností. Mezi tyto výdaje můžeme zahrnout například náklady na právní pomoc, na vedení účetnictví a požadovaných výkazů, náklady na vedení evidence o dani z přidané hodnoty apod.⁵⁵

V literatuře se můžeme setkat například s těmito pěti kritérii tzv. dobrých daní: 1) efektivnost, 2) pozitivní vlivy na ekonomické chování subjektů, resp. omezení negativních vlivů (daňové stimuly), 3) spravedlnost, 4) správné působení na makroekonomické agregáty, 5) právní perfektnost a politická průhlednost.⁵⁶

V souvislosti s tématem práce, je možné provázat efektivnost daní s administrativní náročností, která zahrnuje přímé i nepřímé náklady na správu daní. Administrativní náklady nese nejen stát, který zajišťuje správu, ale i poplatníci nebo plátcí daní, kteří musí vést účetnictví nebo daňovou evidenci, vyplňovat daňová přiznání, platit daňové poradce aj. Také platí, čím je daňový systém složitější, tím jsou administrativní náklady vyšší.⁵⁷

⁵⁴ KRAUS, Jirí. *Nový akademický slovník cizích slov A-Z*, 1. vyd. Praha: Academia, 2005.

⁵⁵ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 276 s., str.45

⁵⁶ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 276 s., str.42

⁵⁷ JÁNOŠÁKOVÁ, Petra a kol. *Daňové právo de lege lata*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2018, 158 s. str. 17

V souvislosti se změnami právní úpravy kvůli onemocnění Covid-19 byly přijaty opatření, která měnila právní úpravu. Výsledkem těchto změn, které reagovaly na potřeby plátců daně, byla možnost podat daňové přiznání v pozdějším termínu oproti běžně stanovené lhůtě. Tato přijatá opatření napomohla efektivně zmírnit návštěvnost poplatníků u správce daně, kde platila zdravotní opatření a zajistila tak mimo jiné lepší organizaci. Správce daně tak získal dostatečný prostor pro přijímání poplatníků a pro zpracování přijatých daňových přiznání, aniž by tím bylo zbytečně ohroženo veřejné zdraví a zdraví pracovníků správce daně.

3.1 SWOT analýza

Jednou z možností, jak zhodnotit efektivitu podávání daňového přiznání je využití metody SWOT analýzy. SWOT analýza je univerzální metodou s jejíž pomocí lze identifikovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, které jsou spojené například se záměrem, opatřením, určitým projektem aj. Tato metoda má hlavní využití v podnikání, ale lze ji využít např. i při analýze a tvorbě politik. Tato metoda může být velice nápomocná v rámci strategického (dlouhodobého) plánování.

Principem metody je klasifikace a výčet ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do čtyř již zmíněných základních skupin. Vzájemnou interakcí faktorů silných a slabých stránek na jedné straně vůči příležitostem a nebezpečím na straně druhé je možné získat nové informace kvalitativního charakteru, které charakterizují a hodnotí úroveň jejich vzájemného střetu.⁵⁸

Cílem SWOT analýzy, kterou jsem vytvořila pro účely této práce je zhodnocení současných podmínek, které budou ovlivňovat nadcházející rozvoj efektivity při podávání daňového přiznání k daním z příjmů. Zachycuje negativní aspekty na jedné straně, které poskytují prostor k zamyšlení, a na straně druhé si všímá možností, které by mohli být nápomocné ke zvýšení efektivity podávání daňového přiznání.

SWOT analýza:

Silné stránky

- Informační systémy finanční správy
 - Existence funkčních projektů v oblasti eGovernmentu;

⁵⁸ *SWOT analýza*. [online]. ManagementMania.com, 30. září 2020 [cit. 22. ledna 2024]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>

- Zajištění připojení k internetu, orgány veřejné správy mají své vlastní webové stránky;
 - Portály pro občany jsou přehledné, informativní a většinou nápomocné k podání žádostí, ať už ke správnému vyplnění formuláře, či přímo jeho odevzdání;
 - Zvyšující se počet jednotlivců používající internet ve vztahu k veřejné správě;
- Zvyšování kvality a efektivity ve finanční správě
 - Projekty zajišťující pomoc pro občany v kontaktu s orgány finanční správy jsou úspěšné;
 - Postupné zlepšování kvality internetových stránek tak, aby byla srozumitelná a nápomocná pro různé věkové kategorie;
 - Udržování koncepce projektů a jejich podpora;
 - Zajišťování zvyšujícího se počtu jednotlivců, kteří služby mohou využít;

Slabé stránky

- Informační systémy ve finanční správě
 - Nedostatečné legislativní prostředí pro rozvoj finanční správy na portálu eGovernmentu a s tím související nabídka služeb;
 - Nedostatečná koordinace dat v případě vyhledávání informací na portálu finanční správy;
 - Nedostatečné zajištění třídění zdrojů a vytvoření podrobnějšího členění informací dle jednotlivých potřeb občanů;
 - Nedostatečná propagace nabízených služeb a projektů pro pomoc občanů;
 - Nepružnost veřejné správy;
 - Náklady a náročnost služeb;
- Zvyšování kvality a efektivity ve finanční správě

- Nedostatečně rozvinutá infrastruktura pro komunikaci s občany a organizacemi;
- Územně rozdílná efektivnost a kvalita poskytování služeb na území ČR;

Příležitosti

- Informační systémy ve finanční správě;
 - Propojení informačních a komunikačních technologií a jejich využití jako prostředek k usnadnění rozhodování, komunikaci a práci s informacemi;
 - Vybavenost prostředky mobilní komunikace, šíření vysokorychlostního připojení k internetu, zvýšení bezpečnosti a zajištění ochrany osobních údajů;
 - Rozvoj využití multimediálních komunikací;
 - Zřízení edukačních programů;
 - Zapojení občanů – zvýšení jejich vzdělání, rozšiřování informací;
- Zvyšování kvality a efektivity ve finanční správě
 - Zefektivnění mechanismů komunikace mezi občany a finanční správou;
 - Využití partnerství s veřejností;
 - Vytvoření sítě a jejich rozvoj pro státní a mezinárodní spolupráci finanční správy;

Hrozby

- Informační systémy ve finanční správě
 - Bezpečnost využívání portálu finanční správy s ohledem na únik dat, vztah k ochraně osobních údajů aj.;
 - Finanční a technická nedostupnost vysokorychlostního připojení pro nekomerční využití v odlehlých oblastech;
 - Omyly v důsledku nedostatečné znalosti problematiky v případě, že si své daňové přiznání vyplňuje poplatník sám;

- Zvyšování kvality a efektivity ve finanční správě
 - Hrozí rozdělení společnosti na osoby, které mají přístup k internetu a vzdělání a na osoby, které tento komfort postrádají;
 - Nedostatek financí na podporu projektů;
 - Kybernetické útoky na služby;

4. Právní úpravy v souvislosti s pandemií Covid-19

4.1 Úpravy v právní úpravě v souvislosti s pandemií Covid-19

Další výzkumné otázky této práce souvisejí s právní úpravou, která v souvislosti s pandemií Covid-19 byla doplňována a upravována. Ráda bych se zaměřila na období v letech 2020 a 2021 v souvislosti s pandemií Covid-19, kdy bylo uskutečněno několik úprav v zákoně o daních z příjmů. Proto představuji některé z podstatných změn, které byly v těchto letech provedeny.

K 1. 1. 2020 vstoupily v účinnost tři novely, a to zákon č. 80/2019 Sb., zákon č. 125/2019 Sb. a zákon 364/2019 Sb. První zmíněná novela zákona o daních z příjmu se týká právnických osob a je zaměřená na pravidla proti vyhýbání se daňové povinnosti, která byla implementována na základě směrnic Evropské unie. Druhá zmíněná novela zákona o daních z příjmu měla za cíl zdanit církevní náhrady, byla však nálezem Ústavního soudu zrušena (nález č. 303/2019 Sb.). Poslední novela změnila některé zákony v souvislosti se zvyšováním příjmů veřejných rozpočtů. Také přinesla pár úprav, které zvýšily výběr daní (například v případě zdanění výher nad 1 mil. Kč). Tato změna se v souvislosti s koronavirovou epidemií a propadem veřejných rozpočtů stala zbytečnou.

Jako reakce na onemocnění Covid-19, finanční správa umožnila poplatníkům odevzdat daňové přiznání v prodloužené lhůtě pro podání přiznání bez sankcí. V následujících odstavcích si představíme termíny prodloužené lhůty pro podání stanovené finanční správou. Otázkou pro tuto problematiku zůstává, jak ovlivnila pandemie Covid-19 podávání daňového přiznání k daním z příjmů v letech 2020 a 2021? A jsou změny, které byly zavedeny v souvislosti s pandemií Covid-19 jednorázové nebo byly zachovány?

4.2 Vliv pandemie Covid-19 na lhůty pro podávání daňového přiznání k daním z příjmů v letech 2020 a 2021

V roce 2019, kdy bylo možné odevzdat daňové přiznání za zdaňovací období 2018 a také začínala platit omezení z důvodu pandemie Covid-19, byl stanoven termín pro odevzdání řádného daňového přiznání na 1. července 2019. Tento termín byl zároveň posledním dnem lhůty pro úhradu daně. V prodloužené lhůtě podávali poplatníci přiznání prostřednictvím daňových poradců, případně měli lhůtu prodlouženou ze zákona. Daňové přiznání bylo možné podat i po tomto stanoveném termínu, a to na základě tolerance, kterou umožňuje § 250 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Daňový řád toleruje zpoždění do pěti pracovních dnů po stanovené

lhůtě, po jehož vypršení vzniká poplatníkovi povinnost uhradit pokutu ve výši stanovené zákonem.

V následujícím roce 2020, kdy byla možnost podání daňového přiznání na zdaňovací období 2019, finanční správa opět výjimečně stanovila termín pro podání daňového přiznání k daním z příjmů pro fyzické a právnické osoby na 18. srpna 2020. Tento ještě o měsíc „posunutý“ termín pro podání řádného daňového přiznání pro rok 2020 využilo více než 40 tis. poplatníků.

Toto období nedopadá na tzv. vybrané subjekty. Jedná se o společnosti s obratem více než 2 mld. Kč, banky, spořitelny, pojišťovny, investiční fondy a jiné subjekty dle §11 odst. 2 zákona č. 456/2011 Sb., o finanční správě. Tímto opatřením nebyla posunuta lhůta pro podání daňového přiznání, ale měla za následek pouze vytvoření období, kdy nevznikne daňovým subjektům povinnost hradit úrok z prodlení a pokutu za opožděně podané daňové přiznání. Toto platilo v případech, kdy bylo daňové přiznání podáno a daň byla uhrazena nejpozději do stanoveného data 18. srpna 2020. Pokud byly povinnosti podání splněny po tomto datu, vznikla povinnost uhradit sankce počítané zpětně od 1. dubna 2020.⁵⁹

V roce 2021, pro podání daňového přiznání k daním z příjmů za zdaňovací období 2020, byl finanční správou stanoven termín pro řádné podání daňového přiznání v prodloužené lhůtě do 1. července 2021. Do tohoto termínu mohl podat poplatník, který daňové přiznání předkládal správci daně prostřednictvím zplnomocněného daňového poradce, anebo měl ze zákona povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem. Vzhledem k faktu, že pro finanční správu je důležité datum, kdy byly peníze připsány na účet finančního úřadu, nestačilo zaslat vyčíslenou daň v poslední den lhůty. Pokud do této lhůty tak učiněno nebylo, vznikla tak sankce, kterou si musel poplatník zaplatit sám.

Dalším opatřením, které ministerstvo financí zveřejnilo prostřednictvím Zpravodaje č. 3/2021 vydaném 7. ledna 2021 došlo k rozšíření některých úlev i na ostatní, vládními restrikcemi přímo nebo nepřímo postižené, subjekty. V souvislosti s tématem bakalářské práce je podstatné prominutí úroku z prodlení nebo úroku z posečkání vzniklých do 16. srpna 2021 těm subjektům, kterým bylo povoleno posečkání či splátkování daně z důvodu onemocnění Covid-19. Finanční úřad tedy sankcioval do 16. srpna 2021 subjekty, kterým povolil posečkání. Současně plošně promnul správní poplatek v případech podání žádosti na finanční či celní úřad

⁵⁹ Finanční zpravodaj č. 9/2020 [online]. www.mfcr.cz, 10. června 2020 [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/financni-zpravodaj/2020/financni-zpravodaj-cislo-9-2020-38671>

podaných do tohoto data v případech podání žádosti o prominutí úroku z prodlení nebo úroku z posečkání částky, žádost o povolení posečkání, případně prodloužení úhrady do splátek, žádost o vrácení daní při dovozu a prominutí celního poplatku a žádosti o potvrzení o bezdlužnosti.⁶⁰

4.3 Jednalo se o právní úpravy jednorázové nebo byly zachovány?

Poslední výzkumnou otázkou této práce je, zdali jsou změny, které byly zavedeny v souvislosti s pandemií Covid-19 jednorázové nebo byly zachovány? Pandemie Covid-19 byla mimořádnou situací, která ovlivnila nejenom podávání daní z příjmů, ale i jiné oblasti celého života v České republice. Vzhledem k tomu, že není předpokládáno, že by se tato situace měla opakovat není důvod k zavedení změn v rámci lhůt pro podávání daňového přiznání na trvalo. S odstupem můžeme zhodnotit, že prodloužení řádné lhůty pro podání daňového přiznání k daním z příjmů bylo pro mnohé poplatníky záchranou a mohli tak splnit své daňové povinnosti za obtížné situace. Proto tyto změny termínu pro odevzdání řádného daňového tvrzení, které ani v době pandemie Covidu-19 nebyli jednotné, nebyli finanční správou zachovány.

Jak tedy ovlivnila pandemie Covid-19 podávání daňového přiznání? Pandemie Covid-19 ovlivnila podávání daňového přiznání především v jednání finanční správy, která umožnila poplatníkům podávání daňového přiznání k dani z příjmů v prodloužené lhůtě, a to bez toho, aniž by poplatníkovi vznikla sankce. V době, kdy pandemie Covid-19 zasáhla území České republiky bylo nutné reagovat na situaci, se kterou málo kdo mohl počítat. Vláda, z důvodu ochrany zdraví obyvatelstva, nařídila přísné hygienické podmínky pro veřejné prostory. Tahle omezení se odrazila mimo jiné i v možnosti písemného podání daňového přiznání a ztížila jednotlivé úkony podání. Pandemie Covid-19 měla jistě i značný vliv na spuštění portálu „MOJE daně“, kdy od roku 2021 mohli daňové přiznání podat poplatníci elektronickou formou a zkrátit tak osobní přítomnost poplatníka na finančním úřadě, nebo ji úplně vynechat. Nižší čísla statistiky poplatníků, kteří podali daňové přiznání elektronickou formou však naznačuje, že poplatníci přesto preferovali možnost podání osobně. Na základě úvahy je možné, že poplatníci měli nedůvěru v nový portál, který pro ně byl neznámý a neměli odvahu vyzkoušet něco nového, nebo bylo pro poplatníky nevhodné využít tuto možnost, neboť nedisponovali elektronickým podpisem, a tudíž museli svůj příslušný finanční úřad stejně osobně navštívit.

⁶⁰ Finanční zpravodaj č. 3/2021 [online]. www.mfcr.cz, 7. ledna 2021 [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/financni-zpravodaj/2021/financni-zpravodaj-cislo-3-2021-40496>

Tito poplatníci však mohli využít systém Identita občana, zprovozněný od 1. července 2020, který umožňuje ověření identity občanů a poskytuje bezpečný přístup k online službám veřejné správy, včetně podání daňového přiznání. Portál „MOJE daně“ dovoluje využít systém Identity občana jako metodu elektronické identifikace k podání daňového přiznání, a další možnosti elektronické identifikace, např. eObčanka, NIA ID, Mobilní klíč eGovernmentu a jiných uznávaných metod.⁶¹

Změny, které byly zakotveny v právním řádu, jsou však zachovány a není důvod domnívat se, že se jednalo o úpravy mimořádných situací. Novelty, které byly přijaty a nebyly na základě nálezů Ústavního soudu či jinak zrušeny, tak platí dodnes.

⁶¹ Identifikační prostředky [online]. Identitaobcana.cz. [cit. 8. června 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>

Závěr

Téma forem a lhůt pro podávání daňového přiznání daní z příjmů jsem stručně obsáhla v kapitolách této práce. Přestože je vybrané téma pouze malou částí problematiky daňového práva ve své práci jsem se snažila o provázání tohoto úseku s obsáhlým právním odvětvím. Prostým závěrem této práce je, že daňové přiznání k daním z příjmů je podáváno poplatníky elektronickou anebo listinnou formou podání a základní lhůty pro podání daňového přiznání jsou obsaženy v zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád, které jsem rozebrala v souvislosti s tím, kdo podání činí.

Po průzkumu právní úpravy při podávání daňového přiznání k dani z příjmů v letech 2020 a 2021 je zřejmé, že pandemie Covid-19 měla značný vliv na lhůty pro podání daňového přiznání k daním z příjmů. Z důvodu pandemického onemocnění Covid-19 v letech 2020 a 2021, byly lhůty pro poplatníky upraveny, neboť to situace vyžadovala a poplatníci mohli využít pozdějších termínů pro odevzdání daňového přiznání. Pandemie Covid-19 byla také příležitost a povzbuzení pro poplatníky daně z příjmu, aby využili elektronickou formu podání namísto listinné formy podání, ať už z důvodu hygienických opatření zavedených na pracovištích správce daně anebo z možností, které elektronické podání nabízí. Efektivita podání byla zhodnocena prostřednictvím SWOT analýzy, popisu procesu podání a možnostech daňového přiznání. Můžeme vyvodit, že podávání daňového přiznání je poměrně efektivní, přesto s ohledem na vývoj technických možností a požadavků společnosti lze předpokládat, že bude nutné podstupovat kroky, aby současná míra efektivity byla zachována.

Tuto práci doprovázely výzkumné otázky, které jsou pokládány v kapitolách této práce. Odpověď na hlavní výzkumnou otázku, jaké jsou nejčastěji využívané formy podávání daňového přiznání, je možná díky statistice využití forem podání. Z nalezených dat lze usoudit, že elektronická forma podání byla častěji využívána a její využití se každý rok navyšoval. Za právní úpravu, která napomáhá k efektivnějšímu podávání daňového přiznání můžeme považovat za stěžejní zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Další právní úpravu napomáhající k efektivitě podávání daňového přiznání můžeme považovat zákony upravující administrativní požadavky a vzniklé náklady, např. zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. S ohledem na výzkumnou otázku, zdali právní úpravy přijaté v souvislosti se změnou lhůt pro podání daňového přiznání jsou zachovány, nebo se jednalo o jednorázové opatření, je vzhledem k provázanosti právních úprav s pandemií Covid-19 jednoznačné, že se jednalo o výjimečnou situaci a úpravy není třeba zachovat.

Shrnutí práce

Bakalářská práce je zaměřena na formy a lhůty pro podávání daňového přiznání k daním z příjmů. Práce je rozčleněna do čtyř hlavních kapitol, které jsou dále členěny do podkapitol, ve kterých je obsažena základní právní úprava daňového práva, proces podání daňového přiznání, formy daňového přiznání a stanovené lhůty. Pomocí získaných dat je zodpovězeno na otázku, jaké jsou nejčastěji využívané formy daňového přiznání. V práci je pomocí SWOT analýzy zhodnocena efektivita podání daňového přiznání. Práce se zabývá změnami přijatými z důvodu onemocnění Covid-19, s otázkou, jaký měla pandemie vliv na lhůty pro podávání daňového přiznání k daním z příjmů v letech 2020 a 2021 a odpovídá na otázku, jestli přijatá právní úprava a opatření byla jednorázová, nebo se jednalo o trvalou změnu.

Abstrakt

The bachelor thesis focuses on the forms and deadlines for filing income tax returns. The thesis is divided into four main chapters, which are further divided into subchapters that cover the basic legislation of tax law, the process of filing tax returns, forms of tax returns and the deadlines. The main question of the most commonly used forms of tax return is answered. The thesis evaluates the effectiveness of tax return filing using SWOT analysis. The focus is on the changes adopted due to the Covid-19 pandemic, asking how the pandemic has affected the income tax filing deadlines in 2020 and 2021, and answers the question whether the legislation and measures adopted were a one-off or a sustainable change.

Seznam klíčových slov:

Daň, daň z příjmu, daňové přiznání, daňová povinnost, fyzická osoba, právnická osoba, daňové právo, formy daňového přiznání, lhůty pro daňové přiznání, efektivita, pandemie Covid-19

Keywords:

Tax, income tax, tax return, tax liability, individual tax return, legal entity tax return, tax law, forms of tax return, deadlines for tax returns, efficiency, the Covid-19 pandemic

Seznam zdrojů

Monografie:

1. JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Daňové právo de lege lata*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2018, 158 s. str. 17
2. KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*, 1. vyd. Praha: Academia, 2005, 880 s.
3. KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 276 s.
4. PRŮCHA, Petr. *Základní pojmy a instituty správního práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 420 s., ISBN 80-210-2002-4

Komentář:

1. KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 1024 s.

Zákon:

1. Aktuální znění: Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
2. Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, Předsednictva České národní rady.
3. Aktuální znění: Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
4. Aktuální znění: Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů
5. Aktuální znění: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
6. Aktuální znění: Zákon č. 80/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů
7. Aktuální znění: Zákon č. 125/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
8. Aktuální znění: Zákon č. 364/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní v souvislosti se zvyšováním příjmů veřejných rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhlášky:

1. Aktuální znění: Vyhláška č. 525/2020 Sb., o formulářových podáních pro daně z příjmu

Judikatura:

1. Městský soud Praha: Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. června 2018, sp. zn. 5 A 20/2016-78
2. Krajský soud Brno: Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 10. května 2018, sp. zn. 31 Af 85/2016-39
3. Ústavní soud: Nález č. 303/2019 Sb., ve věci návrhu na zrušení § 18a odst. 1 písm. f) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve slovech "s výjimkou finanční náhrady", eventuálně na zrušení zákona č. 125/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi) a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-5]. Dostupné z: www.aspi.cz.
4. Nejvyšší správní soud: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. listopadu 2020, sp. zn. 7 Afs 198/2020-20. Dostupné z: www.aspi.cz

Internetové zdroje:

1. Přehled mezinárodních smluv v rámci mezinárodní spolupráce v oblasti daní. Úmluva o vzájemné spolupráci, MCAA, CRS, CbCR [online]. Dostupné z: mfcr.cz
2. Úmluva o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech [online], Dostupné z: mfcr.cz
3. Obecné informace: Daň z příjmu fyzických osob [online], 27. prosinec 2021 [cit. 22. ledna 2024]. Dostupné z: portal.gov.cz
4. NOVÁK, Martin, Ing. *Základní zásady daňového řízení* [online]. Epravo.cz, 23. května 2019 [cit. 8. června 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-zasady-danoveho-rizeni-109317.html>
5. Obecné informace dostupné na portálu Finanční správa. [online]. Financnisprava.cz [cit. 30. května 2024]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/fyzicke-osoby/obecne-informace>
6. Datové schránky: Povinnost podat daňové přiznání elektronicky v souvislosti se zřízením datové schránky ze zákona v roce 2023 [online], 20. březen 2023 [cit. 10. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane-elektronicky/datove-schranky/povinnost-podat-danove-priznani>

7. Článek: Povinnost podat daňové přiznání elektronicky v souvislosti se zřízením datové schránky ze zákona v roce 2023 [online], 20. březen 2023 [cit. 15. ledna 2024], Dostupné na: financnisprava.cz
8. Tisková zpráva: Finanční správa vybrala více než 2,7 milionu daňových přiznání [online]. 19. srpna 2020 [cit. 22. ledna 2024]. Dostupné z: financnisprava.cz
9. Tisková zpráva: Finanční správa vybrala téměř 2,9 milionu daňových přiznání k dani z příjmů [online], 2. července 2021 [cit. 12. února 2024]. Dostupné z: financnisprava.cz
10. Tisková zpráva: Poplatníci odevzdali přes 2,8 milionu přiznání k dani z příjmů [online], 10. července 2019 [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: financnisprava.cz
11. SWOT Analýza [online]. Managementmania.com, 30. září 2020 [cit. 22. ledna 2024]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>.
12. Finanční zpravodaj č. 9/2020 [online]. www.mfcr.cz, 10. června 2020 [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/financni-zpravodaj/2020/financni-zpravodaj-cislo-9-2020-38671>
13. Finanční zpravodaj č. 3/2021 [online]. www.mfcr.cz, 7. ledna 2021 [cit. 23. ledna 2024]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/financni-zpravodaj/2021/financni-zpravodaj-cislo-3-2021-40496>
14. Identifikační prostředky [online]. identitaobcana.cz. [cit. 8. června 2024]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>

Seznam grafů

Graf 1: Využití forem podávání daňového přiznání.....	22
---	----